

Political identity in terms of transformation of Ukrainian society

Considering the impact of socio-cultural identity, political, it arises the need to increase the effectiveness of political institutions in modern Ukrainian society. To end the search and final approval of the new Ukrainian identity need to take advantage of the resources of public administration in the field of political culture.

Keywords: identity, political identity, globalization, the transformation of society, European integration.

Політична ідентичність в умовах трансформації українського суспільства

Враховуючи вплив соціокультурної, політичної ідентичності, виникає необхідність підвищення ефективності політичних інститутів у сучасному українському суспільстві. Для завершення пошуку та остаточного утвердження нової української ідентичності потрібно задіяти як найбільше ресурсів державного управління у сфері політичної культури.

Ключові слова: ідентичність, політична ідентичність, глобалізація, трансформації суспільства, європейська інтеграція.

Tożsamość polityczna w warunkach transformacji społeczeństwa ukraińskiego

Biorąc pod uwagę wpływ tożsamości społeczno-kulturowej, politycznej powstaje potrzeba podwyższenia efektywności instytucji politycznych w nowoczesnym społeczeństwie ukraińskim. Aby zakończenie poszukiwania i ostatecznego zatwierdzenia nowej ukraińskiej tożsamości trzeba wykorzystać najwięcej zasobów administracji publicznej w dziedzinie kultury politycznej.

Słowa kluczowe: tożsamość, tożsamość polityczna, globalizacji, transformacja społeczeństwa, integracja europejska.

Procesy globalizacji stały się potężną gromadą transformacji politycznej tożsamości w przestrzeni postradzieckiej. Tożsamość polityczna społeczeństwa jest integralną częścią tożsamości kulturowej, fenomenem, który polega na interakcji czynników politycznych, kulturowych i narodowych państwowotwórczych i współpracy między wszystkimi państwami świata. Współczesne społeczeństwo stwarza nowe warunki dla tożsamości, które się ciągle zmieniają pod wpływem czynników zewnętrznych i wewnętrznych. Rezultatem tego jest rozpylanie i zniszczenie starej i tworzenie nowej tożsamości. Ten problem jest aktualny dla kultury politycznej, ponieważ od jego rozwiązania zależy realizacja naszego społeczeństwa na poziomie globalnym i przyjęcie europejskich wartości społecznych.

Badaniem zmian politycznej tożsamości w warunkach społeczeństwa przechodniego i wpływu na te procesy tendencji integracji europejskiej zajmowało się wielu zagranicznych naukowców, w tym: E. Smit, B. Andersen, R. Inhlehart, O. Popowa, W. Jadow, M. Holowin etc. Ważne jest osiągnięcie ukraińskich naukowców w określaniu roli zjawiska tożsamości politycznej w transformacjach politycznych i realizacji kursu politycznego Ukrainy do integracji europejskiej – M. Obusznyj, M. Rozumny, O. Kartunow, S. Wasylenko, H. Poczepcow.

Cel: badanie tożsamości politycznej w zakresie transformacji społeczeństwa ukraińskiego, określić priorytet wobec tworzenia tożsamości europejskiej na Ukrainie.

Sens tożsamości ludzkiej staje się ważny w kontekście epoki Nowego Czasu. Modernizacja tradycyjnych elementów tożsamości odnosi się do zmian zarówno na poziomie osobistym i społecznym tożsamości człowieka. Ona zaczyna się od wytyczenia dotyczącego ujmowania woli indywidualnej człowieka i trwałego procesu jego realizacji w płaszczyznach religijnych i społecznych.

Tożsamość to innowacyjna konstrukcja ludzkiej samoświadomości, która stała się podstawą nowoczesnej przemiany życia społecznego w kierunku przekształcenia okrutnej średniowiecznej procedury stratyfikacji i wyzwolenia od jego ograniczeń mocy twórczej siły człowieka¹.

Tożsamość polityczna – 1) identyfikacja siebie z pewną pozycją polityczną; 2) przynależność (rzeczywista lub wymagowana) do pewnej pozycji politycznej. Tożsamość – konstrukcja samoświadomości i czynnik samorealizacji.

W połowie XX wieku fundatorzy i badacze kultury politycznej G. Almond i S. Verba zdefiniowali, że tożsamość polityczna opiera się o instytucje polityczne (USA, Wielka Brytania), a nie o tożsamość kulturową².

¹ Karas A. Tożsamość obywatelska jako czynnik rozwoju demokracji nowoczesnej Ukrainy. [Źródło elektroniczne] / Anatolij Karas – Dostęp do źródła: <http://rethinkingdemocracy.org.ua/themes/Karas.html>.

² Almond G., Verba S. The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations / G. Almond, S. Verba. – Newbury Park: Sage Publications, 1989.

Tożsamość polityczna powinna być zdefiniowana jako szczególny rodzaj tożsamości społecznej, której celem jest samostanowienia jednostki, grupy w zakresie politycznym poprzez identyfikację z instytucjami politycznymi, które przewiduje udział grup i jednostek w procesie politycznym, a także relacje w obrębie grupy oraz z innymi podobnymi grupami³.

W dyskursie politycznym wyróżnia się następujące rodzaje tożsamości: narodowa, polityczna, społeczno-kulturowa, terytorialna, regionalna, cywilizacyjna, religijna i inne. W nowoczesnych badaniach politologicznych odróżnia się tożsamość indywidualną i zbiorową. Największym zainteresowaniem z punktu widzenia nauk politycznych, cieszy się ostatnia, która jest podzielona na etniczną i polityczną. Na tym etapie rozwoju politycznej tożsamości narodowa ustępuje wpływowi regionalnej i lokalnej (miejscowej) tożsamości, a ważnym elementem tożsamości politycznej staje się tożsamość cywilizacyjna⁴.

Tożsamość osoby i grupy ściśle związana z takim procesem jak dowód tożsamości. To może być uważane za odniesienie się przez podmiot z odpowiednią pozycją społeczną, a także za ocenę środowiska tej jednostki, jego zgodności z fabularnym oczekiwaniem. W państwach, w których proces tworzenia tożsamości narodowej i państwowej nie jest jeszcze zakończony, tożsamość polityczna może być kształtować się przede wszystkim na poziomie poszczególnych regionów, grup społecznych, partii politycznych, a wybór polityczny regulować się przez konflikty grup społecznych spowodowanych przez schizmy społeczne⁵.

Najnowsze zniknięcie dyskursu oceny klasy kondycji człowieka i zastępstwa przez jego wskazanie na grupową, zbiorową lub narodową przynależność wskazuje na istotne zmiany w rozumieniu natury ludzkiej. Wskazuje również na ważną cechę nowoczesnych dyskusji o człowieku: przecież chodzi o swoisty rodzaju istoty, która historycznie się zmienia w zależności od wymagań czasu. Dlatego też pomimo woli politycznej gorliwych obrońców tożsamości narodowej od początku tej rozmowy musimy stwierdzić, że ostatnia jest tylko fenomenem historycznym, hipostazowanie którego jest właściwe właśnie w naszych czasach. Jednak nie skorzystać z tej okazji, jako filozoficzne studium fenomenu tożsamości „ze środka” naszych czasów byłoby niedopuszczalne. Rzeczywiście, biorąc pod uwagę fundamentalne znaczenie dyskursu tożsamości legitymizacji współczesnych zmian politycznych i geopolitycznych i wojen, jego wpływ na osobiste losy etc., można się spodziewać, że mamy tutaj do czynienia z koncepcją, która pozostanie na zawsze w filozofii tezaury, nawet wtedy, gdy zmieni się nie tylko struktura nowoczesnych tożsamości, ale mapa polityczna świata. To z kolei oznacza, że tożsamość zawsze pozostanie jedną z aktualnych cech bycia człowieka – jego istotną cechą, którą ujawnił nasz czas⁶.

³ Sorokopud M. Tożsamość polityczna jako wyznacznik zachowań wyborczych na Ukrainie. / M. Sorokopud. // Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences, II (4), Issue: 23. – 2014. – S. 90–93.

⁴ Malinin W.W. Proces kształtowania tożsamości politycznej w warunkach globalizacji: szczegóły i komponenty / W.W. Malinin // Aktualne problemy polityki. – 2013. – Wydanie. 49. – S. 194-199.

⁵ Michejewa O. Tożsamość regionalna i wybór polityczny (na przykładzie Doniecka) / O. Michejewa // Wschód-Zachód: Kolekcja historyczna i kulturalna. – 2008 – Wydanie. 9-10. – S. 108-114.

⁶ Bystrycki J. Tożsamość, wspólnota i polityczne opinie / J. Bystrycki // Myśl filozoficzna. – 2013. – Nr 4. – s. 41-61.

Badacz W. Stelmach podkreśla: „Kwestia komunikacji socjalizacji politycznej i tożsamości politycznej – dwóch pojęć nauki politycznej, interes do których tylko rośnie w związku z procesami transformacji w Europie i na świecie – proponuje się do odrębnego rozpatrzenia przez naukowców dość rzadko i wizja tego związku niejednoznaczna”⁷.

Transformacja tożsamości politycznej we współczesnym świecie ma różny charakter, tworzy nowe wymagania dla państw narodowych. Nie może ominąć ona i naszego państwa, wpływając na jego system polityczny, tworząc światopogląd społeczeństwa ukraińskiego. W okresie transformacji społecznej szczególnego znaczenia nabiera kwestia identyfikacji narodu ukraińskiego, zrozumienia własnej tożsamości społeczności, adaptacji ukraińskiej wspólnoty do nowych realiów politycznych.

Tworzenie tożsamości politycznej jest procesem złożonym osobistej i zbiorowej tożsamości, przez który dana osoba, grupa lub nawet państwo staje się przedmiotem stosunków politycznych i procesów politycznych. Tutaj są ze sobą ściśle powiązane i współdziałają różne elementy polityczne, w tym rozwarstwienie społeczne, procesy socjalizacji ogólnej i politycznej, instytucje polityczne. Dynamika badań naukowych w zakresie oceny tożsamości politycznej społeczeństwa pokazuje ewolucję percepcji tego pojęcia od zrozumienia tożsamości jako podstawy, które człowiek uzyskuje od urodzenia i jest określana przez jego pochodzenie i dziedziczenia do uznania tożsamości kluczowym elementem subiektywnej rzeczywistości, fundamentalnie hybrydową formą, do której dołącza się przez identyfikację siebie ze społecznością poprzez różnorodne i często sporne oznaczenia – polityczne, regionalne, językowe, religijne, etniczne, płciowe i inne⁸.

Pojęcie tożsamości przenika do słownika filozoficznego współczesności jak wynik konfrontacji polityce rozróżnienia wspólnot ludzkich w dobie globalnych reform demokratycznych. Dzięki uniwersalnemu rozprzestrzenianiu się polityki uznaniu, „każdy musi być uznany w jego czy jej unikalnej tożsamości”, jeśli ostatnią traktować jako tożsamość zindywidualizowaną.

Szybka prawna legitymacja zasady uniwersalnych praw człowieka w postaci nierozzerwalnego składnika prawa jako praworządność dotyka coraz więcej podmiotów publicznych na mapie politycznej. Te czasami bardzo wątpliwe sukcesy „kolonizacji światów życiowych” kontynuują odpowiedni teoretyczny światopogląd globalizacji⁹.

Tożsamość polityczna jest kształtowana pod wpływem zjawisk trzech rodzajów: działalności psychologicznej podmiotów, systemu wartości i stereotypów i specyfiki pozycji politycznej. Tożsamość polityczna jest tworzona z udziałem mechanizmu uwierzytelniania, czyli mechanizmu samodzielnego odniesienia do niektórych ważnych społecznie wartości, postrzeganych na poziomie emocjonalnym i świadomym poziomach w ogóle z innymi jednostkami w przestrzeni interakcji społecznych. Ważne jest, że właśnie w procesie identyfikacji politycznej buduje się

⁷ Stelmach W. Tożsamość polityczna i socjalizacja polityczna / W. Stelmach // Notatki naukowe. Seria "Kulturoznawstwo". Wydawnictwo narodowego uniwersytetu "Akademia w Ostrogu". – 2013. – S. 424-428.

⁸ Dobrzańska Olena, córka Leonida. Tożsamość polityczna społeczeństwa ukraińskiego w warunkach integracji europejskiej: Autoreferat dysertacji kandydata nauk politycznych: 23.00.03 / Olena, córka Leonida Dobrzańska. – Kijów: B.w., 2008. – 20 s.

⁹ Bystrycki Je. Tożsamość, wspólnota i polityczne opinie / Je. Bystrycki // Mysl filozoficzna. – 2013. – Nr 4. – str.53

most pomost pomiędzy indywidualnością a wspólnotą zwolenników pewnej partii, polityka lub ruchów społecznych¹⁰.

Z perspektywy interakcjonizmu symbolicznego tożsamość polityczną jak część symbolicznej przestrzeni polityki odbiera się jako środek podkreślenia pewnych różnic jednych grup społecznych. od innych. Aktorzy polityczni używają symbolicznego „ciężaru” tożsamości w celu grupowej mobilizacji dla osiągnięcia celów politycznych. W tym sensie, dyskurs tożsamości politycznej jest jednym z elementów organizacji przestrzeni politycznej i mechanizmów konkurencji politycznej.

Interpretacja tożsamości jako fenomenu politycznego, który kontrastuje w procesie współdziałania aktorów politycznych prowadzi do zrozumienia jej płynności, pluralizmu i hybrydyczności. Dlatego właśnie niektórzy autorzy kwestionują heurystyczne znaczenie samego pojęcia „tożsamości” dla badań społecznych i politycznych¹¹.

W nowoczesnym społeczeństwie narodowe systemy polityczne działają na zasadach globalizacji gospodarczej, są w podporządkowaniu zasad ogólnoświatowych, ponadpaństwowych rozwoju społeczeństwa. Decydujące są rodzaje twórczej komunikacji między ludźmi, które są powołane przez inicjatywy obywatelskie, które tak w formie samorządów, jak w postaci społeczeństwa obywatelskiego. Najbardziej skuteczną dzisiaj jest integracja wokół interesów gospodarczych, tworzenie patriotyzmu konstytucyjnego, uniwersalnie prawnego, a nie narodowego.

Procesy budowania narodu politycznego na wieloetnicznej Ukrainie są nierozzerwalnie związane z tworzeniem tożsamości ogólnonarodowej. Biorąc to pod uwagę rodzaj samostanowienia jej obywateli (na podstawie wartości etnicznych lub społecznych i politycznych) może znacząco wpłynąć na procesy narodu i budowy państwa. Dlatego też należy rozważyć pojęcie tożsamości „etnicznej” i „obywatelsko-politycznej”. Można zauważyć, że proces budowania narodu politycznego na Ukrainie jest w jedności dialektycznej z określeniem tożsamości narodowej Ukraińców. Mimo niejasności znaków identyfikacyjnych, obywatelska i polityczna tożsamość może być podstawą do porozumienia obywateli z różnymi językami, różnym statusem etnicznym, politycznym, społecznym, co jest niezbędnym warunkiem do osiągnięcia ogólnonarodowego konsensusu¹².

Oprócz tego, że, o ile wiadomo, państw monoetnicznych w dzisiejszym świecie prawie nie istnieje, przynajmniej w Europie, a same grupy etniczne są tak niewyraźne, że pojęcie to traci poczucie tożsamości. Jeśli chodzi o czynniki kulturowe ukraińskiej tożsamości, należy zauważyć, że rzeczywistość kulturowa z jednej strony nie może znieść presji z zewnątrz (złagodzenie presji ze strony jej północnego sąsiada natychmiast prawie całkiem zlikwidowało przymusową

¹⁰ Janowska O. Tożsamość polityczna ludności Ukrainy [źródło elektroniczne] / O. Janowska – Dostęp do strony internetowej: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2011/Politologia/10_87746.doc.htm.

¹¹ Dobrzańska Olena, córka Leonida. Tożsamość polityczna społeczeństwa ukraińskiego w warunkach integracji europejskiej: Autoreferat dysertacji kandydata nauk politycznych: 23.00.03 / Olena, córka Leonida Dobrzańska. – Kijów: B.w., 2008. – 20 s.

¹² Bukrejewa I. W. Tożsamość obywatelska i polityczna jako podstawa tworzenia się narodu politycznego na Ukrainie / I. W. Bukrejewa // Prace naukowe [Czornomorskiego państwowego uniwersytetu imienia Petra Mohyły kompleksu "Akademia Kijowsko-Mohylańska"]. Ser.: Socjologia. – 2014 – T. 234, Wydanie 222. – S.24-28.

rusyfikację, która trwała od trzech pokoleń), a z drugiej – one same kształtują się w ramach realiów politycznych¹³.

Nowoczesne naukowe badanie roli fenomenu politycznej tożsamości w transformacjach politycznych i realizacji kursu politycznego Ukrainy do integracji europejskiej pokazują tylko niektóre aspekty tego składnika stosunków politycznych, w tym krajowe opracowania z problemów tożsamości społeczeństwa ukraińskiego. Proces powstawania ogólnoukraińskiej tożsamości definiuje się przez historię formacji Ukraińców, schemat której M. Hruszewski zdefiniował następująco: Ruś Kijowska była nie państwem wspólnym wschodnich Słowian, a ukraińską, jej następcą było Księstwo halicko-wołyńskie. Po panowaniu litewskim i polskim na ziemiach ukraińskich Ukraińcy wznowili swoje państwo po raz pierwszy za czasów Bohdana Chmielnickiego, a później – w Ukraińskiej Republice Ludowej w 1917 roku. Nazwa „naród ukraiński”, zgodnie z Ju. Łypą, po raz pierwszy została wykorzystana w czasach Bohdana Chmielnickiego. Dla porównania, według P. Sorokina, „naród rosyjski w podanym znaczeniu (jako formacja wieloetniczna) powstał jako naród od momentu założenia Ruskiego (Kijowskiego lub Waregowskiego) państwa w połowie IX wieku”¹⁴.

Obecnym etapem kształcenia ukraińskiej tożsamości należy uznać początek lat 90-tych XX wieku. 16 lipca 1990 Parlament Ukraińskiej SRR przyjął dokument o znaczeniu historycznym – Deklarację o Suwerenności Państwowej Ukrainy, a 24 sierpnia 1991 roku została ogłoszona niepodległość Ukrainy. 1 grudnia 1991 odbyło się referendum narodowe, który potwierdził ten historyczny wybór¹⁵.

Chociaż Ukraina jest zasadniczo krajem Europejskim problemy i tendencje kształtowania jej narodu politycznego mają największe podobieństwo do modeli z Ameryki Północnej. Oprócz zasiedlenia na terytorium współczesnej Ukrainy dużych i małych narodów w wyniku potężnych ruchów cywilizacyjnych, duża część jej terytorium była zamieszkała podczas przesiedleń kolonizacji, która miała miejsce w XVI-XIX w. Brali w niej udział nie tylko etniczni Ukraińcy i Rosjanie, ale także Niemcy, Ormianie, Żydzi, Grecy, Bułgary i inne narody. Charakter feudalnej ekspansji miała polska częściowo rumuńska i węgierska kolonizacja ziem ukraińskich, która wywarła znaczny wpływ na kształtowanie wieloetniczności współczesnej Ukrainy. Temu naturalnie, że wszystkie grupy etniczne na Ukrainie mają nie mniej, a jeszcze więcej powodów, aby uważać ten lub inny (najczęściej – ten sam) region Ukrainy swoją ojczyzną, niż Amerykanie USA czy Kanadyjczycy Kanadę¹⁶.

Ukraińcy podobnie jak wiele innych narodów na świecie musieli tworzyć naród w stanie bezpieczeństwa przez potężne środki kultury, języka i tradycji w ciągu prawie tysiąclecia i walczyć o swoją wolność polityczną i politycznie zorganizowane życie jest w formie niezależnego

¹³ Kiselow S. Intencje rzeczywistości politycznej w kontekście współczesnej kultury / Kiselow S. // Notatki naukowe. Tom 12, Nauki polityczne. KM "Academia." – 1999. – S. 10-16.

¹⁴ Stepyko M. T. Tożsamość ukraińska: fenomen i zasady kształcenia się: monografia / M.T. Stepyko. – K.: NISD, 2011. – 336 s., 51

¹⁵ Tamże, s. 56

¹⁶ Stepyko M. T. Tożsamość ukraińska: fenomen i zasady kształcenia się: monografia / M.T. Stepyko. – K.: NISD, 2011. – 336 s., s. 58.

państwa. Miłość do wartości samostworzonych, do osobistej ziemi, egzaltacja emocjonalna i patriotyczna za osiągnięcia i sukcesy w narodzie czy narodu w ogóle były charakterystyczne jeszcze daleko do pojawienia się pojęć «nacja», «naród», «nacionalizm». Szczególnie, że podświadome uczucie w człowieku budzi się od momentu zagospodarowania kawałku terenu i stworzenie na nim najprostszych obiektów, budynków lub innych znaków użytkowych czy etyczno-estetycznych. I ta ilość i suma wartości jako tradycyjnych staje się podstawą do utworzenia uczucia emocjonalnie-czuciowego osoby i narodu, rozwija się działalność ocenna, która przechodzi do systemu. Stan uczucia i zrozumienia kulturowej, politycznej historii narodu zamienia się w ideologię tego narodu jako jedynej i organicznej całości jego bycia, bez czego traci się znaczenie życia. Podświadomy i świadomy patriotyzm, duma z osiągnięć ludowych (straty to też osiągnięcie doświadczenia), a najbardziej znaczące – wysiłki mobilizacyjne dla ich rozwoju, obrony i organizacji politycznej społeczeństwa są podstawą przemiany narodu w nację, a światopoglądowe rozumienie usystematyzowane w ideologii ludowej lub nacjonalistycznej (krajowej)¹⁷.

Ukraińscy przywódcy polityczni w zasadzie widzą powstawanie idei narodowej w nacjonalizacji języka, a samostanowienie narodu – w stosunkach z sąsiadami, co redukuje problem narodu na tyle, że już nie daje przestrzeni na rozważenie jego pełnego kontekstu. Widać to nawet na przykładzie prawa – pewna pośrednia część identyfikacji politycznej. Prawo ukształtowało nowoczesne narody europejskie, a teraz tworzy jedyną „Wspólnotę Europejską”. Do ostatniej Ukraina wejść nie może, ponieważ, w szczególności, nie ma własnego niezależnego systemu prawnego¹⁸.

Majdan w Kijowie wykazał, że znaczenie języka jako czynnika głównego rozłamu w ukraińskiej tożsamości jest przesadzone. „Ukraińska tożsamość narodowa staje się coraz bardziej otwarta, a przy tym Rosja atakuje Ukrainę przez etniczny nacjonalizm, – mówi historyk Timothy Snyder. – Ciekawa historia, którą Ukraina może zaoferować Europie to stworzenie otwartej polityki narodowej, która złączy wysiłki ukraińskojęzycznych, rosyjskojęzycznych i dwujęzycznych obywateli. To, że wielu z was mówi w dwóch językach zrobiło rewolucję ukraińską bardziej europejską. To jest to, co pasuje do europejskiej historii ... Wydarzenia Majdanu pokazały, że ukraińska tożsamość nacjonalna w dużym stopniu dokonała postępu w kierunku zwanym tożsamością polityczną”¹⁹.

Kwestia o przynależności Ukrainy do świata rosyjskiego lub do Unii Europejskiej jest dwuznaczna. Galicja według światopoglądu jej mieszkańców zdecydowanie należy do Unii Europejskiej, ale w wielu mieszkańców innych terytori dominuje tożsamość rosyjska. Tożsamość

¹⁷ Pawluk S. Dramatyczny proces ukraińskiej tożsamości w nowoczesnych warunkach: Władza i społeczeństwo. / S. Pawluk // Ukraina – problem tożsamości: człowiek, gospodarka i społeczeństwo. / S. Pawluk. – Lwów, 2003. – S. 6-12., s.6.

¹⁸ Kotelnikow W. W poszukiwaniu interesów narodowych: budownictwo państwowe na Ukrainie w kontekście doświadczenia międzynarodowego / W. Kotelnikow // Myśl polityczna. – 2000. – Nr 4. – S. 40 – 53.

¹⁹ Fursa K. Ukraina dostała szansę na tożsamość polityczną [źródło elektroniczne] / Krystyna Fursa // MyMedia. – 2012. – Dostęp do źródła: http://mymedia.org.ua/articles/shmzh/ukra_na_otrimala_shans_na_pol_tichnu_dentichn_st.html.

Ukrainy nadal niepewna. W większości ludności jest ona raczej rosyjsko-prawosławna, a na Ukrainie Zachodniej i w większości elity głównie europejska²⁰.

Samoidentyfikacja „obywatel Ukrainy” dominująca we wszystkich regionach z wyjątkiem Donbasu, którego mieszkańcy przede wszystkim uważają się mieszkańcami swojego regionu lub częścią „Rosyjskiego świata”. „Europejczyków” jest najwięcej w zachodnich regionach, natomiast na Donbasie praktycznie ich niema. W ogóle dynamika transformacji wartości społeczeństwa ukraińskiego pokazuje jakościowe zmiany, które można ocenić jako pozytywne w kontekście społeczeństwa obywatelskiego i gotowości kraju do reform i zmian.

„W pewnym momencie w społeczeństwach europejskich państw dojrzała mentalna gotowość dla niektórych zmian i udało im się umocować te zmiany w przepisach, – mówi Wiktoria Bryndza. – To, czego w nas się nie stało: był Majdan, były zmiany, ale nadal stare zasady. Społeczność poszła do przodu, a władza nie potrafi zdążyć”. Według niej, żeby Ukraina miała szansę dogonić Europę, społeczeństwu obywatelskiemu szczególnie niezbędne jest osiągnięcie zmian w regułach gry, a nie tylko aktorów i dekoracji naszej polityki²¹.

Obecny kryzys tożsamości i samoidentyfikacji w różnych dziedzinach życia społecznego nie sprzyja rozwiązaniu zadania strategicznego – budowaniu prawnego demokratycznego państwa. Celem państwa ukraińskiego jest nie ukrainizacja, a narodowa jedność społeczeństwa ukraińskiego w jego różnorodności etnicznej. Samo państwo powinno wspierać rozwój społeczeństwa ukraińskiego na podstawie narodu ukraińskiego i innych grup etnicznych, a także funkcjonować jako realizacja narodowych interesów obywateli Ukrainy. Wtedy podstawą kształtowania ukraińskiej nacji politycznej będą nie etniczne, a polityczne cechy, to znaczy teoria nacji politycznej. Chodzi o ideę państwa narodowego, które jest krokiem w kierunku stworzenia „nacji-państwa”, ono (państwo) kształci warunki do samoidentyfikacji obywateli Ukrainy. Dlatego też z punktu widzenia metodologii samoidentyfikację traktuje się jako sposób celowego rozwoju jednostki i społeczeństwa, ważną funkcję nauki samopoznania. Dzięki samoidentyfikacji zapewnia się jedność i ciągłość pokoleń. Konsolidacyjnym czynnikiem tej jedności jest sama idea człowieka, narodu, ludzkości, historyczne doświadczenie po jego realizacji²².

Europejskie doświadczenie tworzenia wspólnej tożsamości politycznej ujawnił kluczowe szczegóły polityczne i ustrojowe podstawowych podejść do zabezpieczenia wspólnej tożsamości politycznej jako części europejskiego projektu integracyjnego. Szczególną uwagę w tym tworzeniu wspólnej tożsamości politycznej w granicach europejskiej przestrzeni oczywiście ma uwzględnienie sprzeczności regionalnych wielokulturowości krajów europejskich, dzięki czemu proces pozyskiwania tożsamości europejskiej stał się unikalny dla każdego z poszczególnych

²⁰ Kijowskie Centrum Badań Politycznych Konfliktologii. Czym jest tożsamość i środkowoeuropejska czy Ukraina należy cywilizacyjnie do Europy Środkowej. [Źródło elektroniczne] – Dostęp: <http://www.analitik.org.ua/ukr/nagolos/40c6fd634b08c/>.

²¹ Fursa K. Ukraina dostała szansę na tożsamość polityczną [źródło elektroniczne] / Krystyna Fursa // MyMedia. – 2012. – Dostęp do źródła: http://mymedia.org.ua/articles/shmzh/ukra_na_otrimala_shans_na_pol_tichnu_denticn_st.html.

²² Ivanov I. Ju. Powstanie politycznego narodu ukraińskiego w obecnych warunkach: problemy i perspektywy: Autoreferat dysertacji kandydata nauk politycznych: 23.00.05 / I. Ju. Iwanow; Narodowa Akademia Nauk Ukrainy. Instytut badań politycznych i etnonacjonalistycznych. – K., 2005. – 20 s.

państw. Ogólny schemat tworzenia wspólnej tożsamości politycznej w Unii Europejskiej nie oznacza zastąpienie narodowej tożsamości przez europejską. Koncepcja polega na stworzeniu wielopoziomowego modelu współlistnienia różnych narodów i kultur w ramach jednej unii politycznej. Tożsamość europejska współlistnieje, współpracuje i może nawet przyczynić się do odtworzenia zniszczonej tożsamości narodowej. W okresie transformacji społecznej na drodze do integracji europejskiej staje się szczególnie ważne zrozumienie przez Ukraińców własnej tożsamości, która jest jedną z głównych form zbiorowej samoidentyfikacji ukraińskiej ludności²³.

Tożsamość europejska, która powstaje w ukraińskim społeczeństwie jest zgodna z tożsamością narodową Ukraińców. Tożsamość Ukraińców znajduje się w procesie tworzenia i charakteryzuje się pewną niepewnością, jednak można określić tendencję stopniowego akceptowania europejskiego systemu wartości w przeciwieństwie do rosyjskich i radzieckich. Naszym zdaniem, właśnie europejski wektor może przyczynić się do konsolidacji narodu ukraińskiego, który pozytywnie wpływa na perspektywy integracji Ukrainy do Wspólnoty Europejskiej. Aby to osiągnąć konieczne jest zapewnienie skutecznego funkcjonowania mediów i komunikacji oraz udoskonalenie politykę komunikacyjną i informacyjną Ukrainy.

Zachowanie integralności państwa i jego wzmocnienie; pokonanie groźby separatystycznej; zaangażowanie w proces budowania państwa przedstawicieli grup etnicznych, regionalnych, językowych i innych; wzmocnienie wewnętrznej konsolidacji społeczeństwa i pokoju między grupami etnicznymi; tworzenie się narodu politycznego; rozwój związków obywatelskich; stwierdzenie miejsca kraju w układzie koordynatów geopolitycznych i kulturowych należą do podstawowych interesów narodowych Ukrainy.

Ich pełna realizacja, przeciwstawianie jawnym i potencjalnym wyzwaniom narodowego bezpieczeństwa Ukrainy przewidują nie tylko politykę instytucji publicznych, ale także aktywny udział obywateli w procesie politycznym. Słabość związków narodowych i obywatelskich osłabia jedność państwa i integralność, zagraża fundamentalnym interesom narodowym. Fragmentacja społeczeństwa ukraińskiego według cech językowych, geopolitycznych, regionalnych stawia Ukrainę przed koniecznością jedności obywatelskiej i narodowej pod warunkiem zabezpieczenia możliwości dla wolnego rozwoju tożsamości etnicznej i kulturowej każdej wspólnoty²⁴.

Tworzenie nowoczesnej tożsamości politycznej odbywa się pod wpływem czynników zewnętrznych wpływów, często związanych z manipulowaniem ludźmi, co często związane z potrzebą wyboru tej lub innej pozycji politycznej w konkretnej sytuacji. Można ją opisać jako przechodnią czy przejściową tożsamość polityczną oraz wziąć za podstawę do dalszego tworzenia podstawowej tożsamości politycznej. Problem powstawania tożsamości politycznej jest bardzo ważny dla Ukrainy. Kluczem do sukcesu tworzenia tożsamości politycznej jest

²³ Dobrzańska Olena, córka Leonida. Tożsamość polityczna społeczeństwa ukraińskiego w warunkach integracji europejskiej: Autoreferat dysertacji kandydata nauk politycznych: 23.00.03 / Olena, córka Leonida Dobrzańska. – Kijów: B.w., 2008. – 20 s.

²⁴ Palij H.O. Utworzenie jednolitej tożsamości narodowej w kontekście realizacji interesów narodowych Ukrainy: Autoreferat dysertacji kandydata nauk politycznych: 23.00.05 / H.O. Palij; Narodowa Akademia Nauk Ukrainy. Instytut państwa i prawa im. W. M. Ko-reckiego. – K., 2005. – 16 s.

projektowanie modelu relacji politycznych i społecznych, którego przeswajanie odbywa się poprzez zaakceptowanie przez społeczeństwo pewnych norm i wartości współczesnej kultury politycznej, które mogą sprzyjać bezbolesnemu wejściu państwa ukraińskiego do europejskiego systemu politycznego oraz przyspieszyć harmonijny rozwój kultury politycznej na Ukrainie.

Literatura

1. Bystrycki Je. Tożsamość, wspólnota i polityczne opinie / Je. Bystrycki // *Mysł filozoficzna*. – 2013. – Nr 4. – str. 41-61.
2. Bukrejewa I. W. Tożsamość obywatelska i polityczna jako podstawa tworzenia się narodu politycznego na Ukrainie / I. W. Bukrejewa // *Prace naukowe [Czornomorskiego państwowego uniwersytetu imienia Petra Mohyły kompleksu „Akademia Kijowsko-Mohylańska”]*. Ser.: *Socjologia*. – 2014 – T. 234, Wydanie 222. – S.24-28.
3. Dobrzańska Olena, córka Leonida. Tożsamość polityczna społeczeństwa ukraińskiego w warunkach integracji europejskiej: Autoreferat dysertacji kandydata nauk politycznych: 23.00.03 / Olena, córka Leonida Dobrzańska. – Kijów: B.w., 2008. – 20 s.
4. Ivanov I. Ju. Powstanie politycznego narodu ukraińskiego w obecnych warunkach: problemy i perspektywy: Autoreferat dysertacji kandydata nauk politycznych: 23.00.05 / I.Ju. Iwanow; Narodowa Akademia Nauk Ukrainy. Instytut badań politycznych i etnonacjonalistycznych. – K., 2005. – 20 s.
5. Karaś A. Tożsamość obywatelska jako czynnik rozwoju demokracji nowoczesnej Ukrainy. [Źródło elektroniczne] / Anatolij Karaś – Dostęp do źródła: <http://rethinkingdemocracy.org.ua/themes/Karas.html>.
6. Kijowskie Centrum Badań Politycznych Konfliktologii. Czym jest tożsamość i środkowoeuropejska i czy Ukraina należy cywilizacyjnie do Europy Środkowej. [Źródło elektroniczne] – Dostęp: <http://www.analitik.org.ua/ukr/nagolos/40c6fd634b08c/>.
7. Kisielow S. Intencje rzeczywistości politycznej w kontekście współczesnej kultury / Kisielow S. // *Notatki naukowe*. Tom 12, Nauki polityczne. KM „Academia”. – 1999. – S. 10-16.
8. Kotelnikov W. W poszukiwaniu interesów narodowych: budownictwo państwowe na Ukrainie w kontekście doświadczenia międzynarodowego / W. Kotelnikov // *Mysł polityczna*. – 2000. – Nr4. – S. 40 – 53.
9. Malinin W.W. Proces kształtowania tożsamości politycznej w warunkach globalizacji: szczegóły i komponenty / W.W. Malinin // *Aktualne problemy polityki*. – 2013. – Wydanie. 49. – S. 194-199.
10. Michejewa O. Tożsamość regionalna i wybór polityczny (na przykładzie Doniecka) / O. Michejewa // *Wschód-Zachód: Kolekcja historyczna i kulturalna*. – 2008 – Wydanie. 9-10. – S. 108-114.
11. Pawluk S. Dramatyczny proces ukraińskiej tożsamości w nowoczesnych warunkach: Władza i społeczeństwo. / S. Pawluk // *Ukraina – problem tożsamości: człowiek, gospodarka i społeczeństwo*. / S. Pawluk. – Lwów, 2003. – S. 6-12.

12. Palij H.O. Utworzenie jednolitej tożsamości narodowej w kontekście realizacji interesów narodowych Ukrainy: Autoreferat dysertacji kandydata nauk politycznych: 23.00.05 / H.O. Palij; Narodowa Akademia Nauk Ukrainy. Instytut państwa i prawa im. W. M. Koreckiego. – K., 2005. – 16 s.
13. Sorokopud M. Tożsamość polityczna jako wyznacznik zachowań wyborczych na Ukrainie. / M. Sorokopud. // Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences, II (4), Issue: 23. – 2014. – S. 90–93.
14. Stelmach W. Tożsamość polityczna i socjalizacja polityczna / W. Stelmach // Notatki naukowe. Seria „Kulturoznawstwo”. Wydawnictwo narodowego uniwersytetu „Akademia w Ostrogu”. – 2013. – S. 424-428.
15. Stepyko M. T. Tożsamość ukraińska: fenomen i zasady kształcenia się: monografia / M.T. Stepyko. – K.: NISD, 2011. – 336 s.
16. Fursa K. Ukraina dostała szansę na tożsamość polityczną [źródło elektroniczne] / Krystyna Fursa // MyMedia. – 2012. – Dostęp do źródła: http://mymedia.org.ua/articles/shmzh/ukra_na_otrimala_shans_na_pol_tichnu_dentichn_st.html.
17. Janowska O. Tożsamość polityczna ludności Ukrainy [źródło elektroniczne] / O. Janowska – Dostęp do strony internetowej: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2011/Politologia/10_87746.doc.htm.
18. Almond G., Verba S. The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations / G. Almond, S. Verba. – Newbury Park: Sage Publications, 1989.